

Μαθήματα πολιτικής

Συμβουλές ενός πατέρα στον γιο του για το πώς η κοινωνία έφθασε έως εδώ

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΣΑΒΑΤΕΡ
 Μιλώντας στον γιο μου για την πολιτική και τη δημοκρατία
 μετφ.: Αγαθή Δημητρούκα
 εκδ. Πατάκης, σελ. 285

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΙΑΚΑΝΤΑΡΗ**

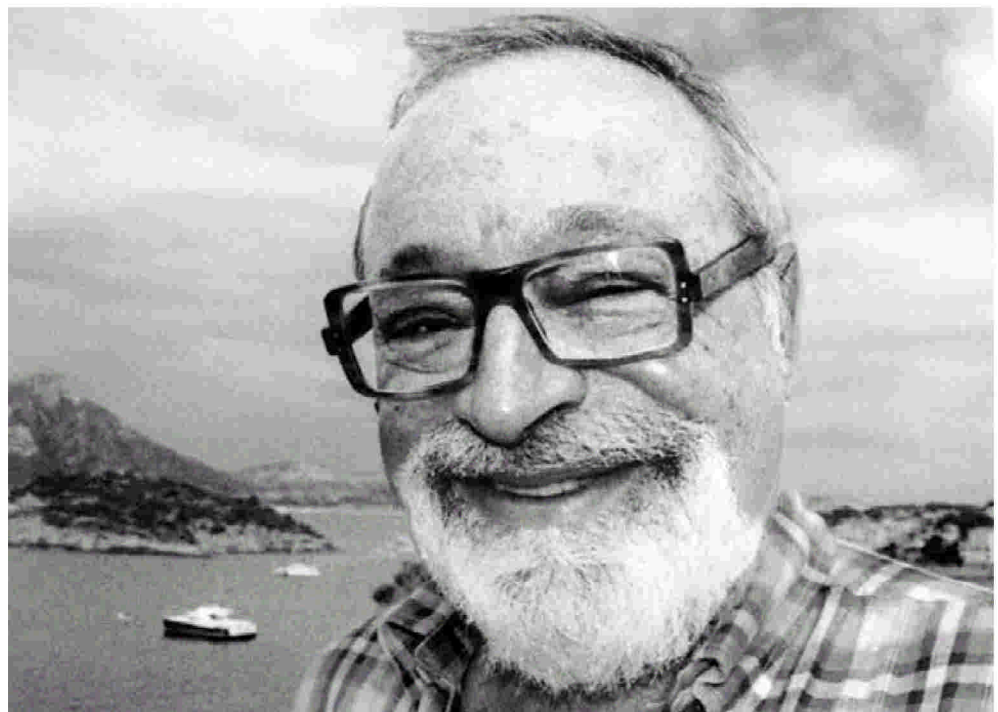
Ο Ισπανός φιλόσοφος και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κομπλουτένσε της Μαδρίτης Φερνάντο Σαβατέρ δεν είναι καθόλου άγνωστος στη χώρα μας. Εκτός από το προηγούμενο βιβλίο του «Μιλώντας στον γιο μου για την ηθική και την ελευθερία» (Πατάκης, 2009), πολύ συχνά στον ελληνικό τύπο δημοσιεύονται μεταφράσεις άρθρων του από τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές εφημερίδες. Ο

Η γένεση της Δημοκρατίας, των μεγάλων ιδεών, των επαναστάσεων και των ανατροπών.

Σαβατέρ είναι Βάσκος την καταγωγή, φανατικά ταγμένος στον αγώνα κατά του εθνικισμού της ETA, αλλά και υπέρμαχος μιας φιλελεύθερης Αριστεράς.

Το παρόν βιβλίο έχει τρία διαφορετικά στρώματα που το καλύπτουν. Το πρώτο επιφανειακό στρώμα είναι η διδαχή και η παροχή συμβουλών ενός πατέρα προς τον γιο του, όχι τόσο για το πού πορεύεται η σημερινή κοινωνία, αλλά για το πού μπορεί κανείς να αναζητήσει τις πηγές εξέλιξης και ανάπτυξης της κοινωνίας και γιατί φθάσαμε ως εδώ.

Το δεύτερο στρώμα καλύπτεται από τις ιδέες και απόψεις του φιλοσόφου για την πολιτική ως τύπο κοινωνικής συμβίωσης. Σ' αυτό το στρώμα, αφού αρχικά ορίζει την πολιτική ως το σύνολο των λόγων για υπακοή και των λόγων για επανάσταση, προσδιορίζει τα πρώτα κριτήρια ανάδειξης της υπακοής και της εξουσίας όπως είναι η μυϊκή δύναμη, η κυνηγετική ικανότητα, η πείρα της ηλικίας και της μνήμης. Στη συνέχεια άρχει ότι αυτός που κερδίζει πολέμους, αλλά αυτός που είναι ικανός να διαπραγματευτεί ειρήνη. Σ' όλες όμως τις περιπτώσεις η εξουσία επικαλείται το παρελθόν και την καταγωγή, πολλές φο-

Ο Φερνάντο Σαβατέρ είναι φιλόσοφος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κομπλουτένσε, Βάσκος την καταγωγή, και φανατικά ταγμένος στον αγώνα κατά του εθνικισμού της ETA.

ρές απευθείας από τους θεούς για να νομιμοποιηθεί. Εδώ το ιερατείο κρατεί τον πρωταγωνιστικό ρόλο.

Τότε όμως ήρθαν οι ασεβείς Έλληνες, οι πρώτοι που διέκοψαν τους δεσμούς με την παράδοση, για να τα αλλάξουν όλα. Η «μεγάλη ελληνική εφεύρεση» είναι η Δημοκρατία. Θεμέλιό της είναι αρχή της ισονομίας - ναι, με τις γνωστές εξαιρέσεις που κατήργησε η Γαλλική Επανάσταση, ο άλλος μιστός εκθρόνος κάθε αριστοκράτη και δεξιού συντηρητισμού. Στην ελληνική δημοκρατία ο ίδιος νόμος ισχύει γι' όλους και κυρίως αυτός δεν εκπορεύεται από τους θεούς, τους βασιλείς και τους ιερείς, αλλά από τη Συνέλευση των πολιτών.

Βεβαίως, η δημοκρατία και η πολιτική γεννιούνται από τις συγκρούσεις και τις αυξάνουν. Ταυτόχρονα όμως επι-

τρέποντας τον ανταγωνισμό - μια άλλη παρεξηγημένη λέξη - δίνουν τη δυνατότητα στις κοινωνίες να ανοίξουν τις προοπτικές της ελευθερίας και να διαχειρίζονται αυτές τις συγκρούσεις. Διαχείριση και σύγκρουση είναι τα θεμέλια της πολιτικής.

Αυτή η δημοκρατία των ανταγωνισμών - εμπλουτισμένη με το δικαίο των Ρωμαίων - κάνει σήμερα στον δυτικό κόσμο να φαντάζει αυτόνοπη η αρχή της ισονομίας. Είναι αυτή η δημοκρατία που οδήγησε στη βιομηχανική επανάσταση και στο αίτημα της δικαίας συμμετοχής στον παραγόμενο πλούτο. Σημερινοί εχθροί της δημοκρατίας και της δικαίας συμμετοχής στην αναδιανομή είναι ο ρατσισμός, ο εθνικισμός, τα άγρια δικαιώματα - θα πρόσθετα και ο ανεξέλεγκτος καπιταλισμός.

Το τρίτο και βαθύτερο στρώμα είναι η υπεράσπιση του ατομικισμού ως πραγματική πηγή της κοινωνικότητας και της αγάπης προς τον άλλο. Ο ατομικισμός - υποστηρίζει - είναι ο πιο πρόσφορος τρόπος να κατανοεί κανείς την κοινωνία και να συνεργάζεται με αυτήν. Δεν είναι τυχαίο που όλοι οι ολοκληρωτισμοί στηρίζονται στην άρνηση της αταξίας του ατόμου και ομνούν στις αξίες μιας αφηρημένης κοινωνικότητας.

Το συναρπαστικό αυτό βιβλίο στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα επίκαιρο, αφού ένας κατακλυσμιαίος δημοσιογραφικός και πολιτικός αντι(α)σμός έχει βάλει να αμφισβητήσει τις ίδιες τις αρχές της δημοκρατικής συμβίωσης. Αξίζει να το διαβάσουν όχι τόσο οι γιοι και οι κόρες, αλλά περισσότερο οι γονείς τους.